

RADA FUNDACJI

Halina Bortnowska-Dąbrowska Marek Antoni Nowicki
Jerzy Ciemniowski Teresa Romer
Janusz Grzelak Stefan Starczewski
Michał Nawrocki Mirosław Wyrzykowski

ZARZĄD FUNDACJI

Prezes: Danuta Przywara
Wiceprezes: Adam Bodnar
Sekretarz: Maciej Nowicki
Skarbnik: Elżbieta Czyż
Członek Zarządu: Janina A. Kłosowska

Warszawa, dnia 17 lutego 2014 r.

516...../2014/MPL/MSz

Szanowny Pan Senator
dr Piotr Zientarski
Przewodniczący Komisji
Ustawodawczej Senatu RP
ul. Wiejska 6
00-902 Warszawa

**Opinia Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka do senackiego projektu
ustawy o zmianie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego
oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 532)**

Wielce Szanowny Panie Przewodniczący,

W odpowiedzi na Pana pismo z dnia 18 grudnia 2013 r. (sygn. BPS/KU-034/532/7/13) zawierające prośbę o sporządzenie opinii dotyczącej senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (druk senacki nr 532), przedstawiam poniżej opinię Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w tym przedmiocie. Jednocześnie przepraszam za przekroczenie sugerowanego terminu sporządzenia opinii.

Odnosząc się do merytorycznych rozwiązań przedstawionego projektu, to Helsińska Fundacja Praw Człowieka opiniuje je co do zasady pozytywnie. Na aprobatę zasługuje w szczególności rozwiązanie przyjęte w projektowanym art. 168b k.p.k., które niweluje niekorzystne skutki kontradiktoryjności postępowania karnego dla jego stron (w szczególności zaś oskarżonego) i pozwala na zachowanie zasady równości broni w tym postępowaniu. Projektodawca co do zasady trafnie zidentyfikował problem, który może pojawić się w postępowaniu karnym na etapie sądowym, polegający na niemożliwości samodzielnego uzyskania dowodu przez stronę.

W ocenie Fundacji wątpliwości interpretacyjne budzi jednak treść normatywna dodawanego przepisu, który ma uzyskać brzmienie „Gdy uzyskanie przez stronę dowodu napotyka znaczne trudności, sąd działając na wniosek tej strony, zwraca się o wydanie przedmiotu, dokumentu lub udzielenie informacji.”. Językowa, jak i systemowa wykładnia powyższego przepisu nie pozwala uznać m.in., które podmioty będą odpowiedzialne wydać

na żądanie sądu przedmioty, dokumenty lub udzielić informacji, jakie będą skutki nie zastosowania się przez nie do zarządzenia sądu, czy sąd będzie dysponował w tym zakresie środkami przymusu itd.

Warto nadmienić, że regulacja podobna do projektowanej znajduje się obecnie w procedurze cywilnej. Zgodnie z art. 248 § 1 k.p.c., „każdy obowiązany jest przedstawić na zarządzenie sądu w oznaczonym terminie i miejscu dokument znajdujący się w jego posiadaniu i stanowiący dowód faktu istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy, chyba że dokument zawiera informacje niejawne”. Oprócz wyłączenia związanego z niejawnością informacji zawartych w dokumencie, Kodeks postępowania cywilnego przewiduje szereg innych ograniczeń związanych z ochroną interesów osób posiadających dokumenty stanowiące dowody faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy. Od obowiązku wydania tego rodzaju dokumentów „może uchylić się ten, kto co do okoliczności objętych treścią dokumentu mógłby jako świadek odmówić zeznania albo kto posiada dokument w imieniu osoby trzeciej, która mogłaby z takich samych przyczyn sprzeciwić się przedstawieniu dokumentu” (art. 248 § 2 zd. pierwsze k.p.c.). Podobnych regulacji brak jest w otoczeniu normatywnym projektowanego art. 168b k.p.k. Z tych względów w naszej ocenie wprowadzenie powyższej zmiany należy poprzedzić konsultacjami z Komisją Kodyfikacyjną Prawa Karnego, co pozwoliłoby na wypracowanie spójnego systemowo i kompletnego rozwiązania w tym zakresie. Przepis w treści zaproponowanej przez przedłożenie senackie, mimo że jest krokiem we właściwym kierunku, to jednak budzi wiele wątpliwości.

Zastrzeżeń nie budzi proponowana zmiana art. 424 § 3 k.p.k., ze względu na fakt, że to w dyspozycji składającego wniosek o sporządzenie uzasadnienia wyroku pozostawiono decyzję o jego zakresie tj. czy wnioskuje o wszechstronne uzasadnienie wyroku, czy też o uzasadnienie wyłącznie co do wymiaru kary lub środka karnego. Takie rozwiązanie w ocenie Fundacji nie narusza uprawnień procesowych stron postępowania karnego, a z drugiej strony jest uzasadnione biorąc pod uwagę ekonomię wymiaru sprawiedliwości.

Natomiast istotne wątpliwości budzi legislacyjno-proceduralny aspekt opiniowanego projektu, który zakłada nowelizację uchwalonej i ogłoszonej ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Innymi słowy, opiniowany projekt dokonuje zmian w ustawie będącej w okresie *vacatio legis*, która jeszcze nie weszła w życie. Taka praktyka budzi zastrzeżenia z punktu widzenia prawidłowych technik legislacyjnych. Stosownie do treści § 91 ust. 1 „Zasad techniki prawodawczej”¹, generalną zasadą jest, że „nie nowelizuje się przepisów zmieniających inną ustawę”. Od tej zasady istnieje jeden wyjątek, którego dopuszczalność zależy od łącznego spełnienia dwóch przesłanek². Po pierwsze, nowelizacja ta musi wejść w życie w okresie *vacatio legis* przepisów zmieniających, a więc najpóźniej w dniu wejścia w życie ustawy zmienianej (§ 91 ust. 3 „Zasad techniki prawodawczej”). Po drugie, nowelizacja przepisów zmieniających musi być konieczna dla wyeliminowania rażącego błędu w przepisach zmieniających ogłoszonej ustawy (§ 91 ust. 2 „Zasad techniki prawodawczej”). Biorąc pod uwagę wyżej wskazane unormowania, można mieć wątpliwości, czy zakres zmian zaproponowanych w opiniowanym senackim projekcie ustawy spełnia przesłankę konieczności wyeliminowania rażącego błędu w przepisach ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw. Zaprezentowane w projekcie zmiany trudno uznać za środek naprawy jakiegoś rażącego błędu popełnionego przy nowelizacji Kodeksu postępowania karnego z 27 września 2013 r.

Należy także zaznaczyć, że opiniowany projekt z nieznanymi przyczyn powiela postanowienia ustawy z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania

¹ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2002 r. w sprawie "Zasad techniki prawodawczej", Dz. U. z 2002 r. Nr 100, poz. 908.

² Zob. G. Wierczyński, *Redagowanie i ogłaszanie aktów normatywnych. Komentarz*, LEX 2014.

karnego oraz niektórych innych ustaw w zakresie dodania art. 168a k.p.k. Wyżej przywołany przepis o identycznym brzmieniu („Niedopuszczalne jest przeprowadzenie i wykorzystanie dowodu uzyskanego do celów postępowania karnego za pomocą czynu zabronionego, o którym mowa w art. 1 § 1 Kodeksu karnego.”) znajduje się w uchwalonej i oczekującej na wejście w życie nowelizacji Kodeksu postępowania karnego.

W imieniu Zarządu Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka,

Z wyrazami szacunku,

Helsińska Fundacja Praw Człowieka
WICEPREZES ZARZĄDU

Adam Bodnar